

ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ 14.08.20

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΙΝΗ ΜΑΝΑ

ΟΜΙΛΙΑ: ΑΝΤΑ ΣΤΑΘΟΥΛΙΑ

Σεβασμιώτατε,

Κύριε Περιφερειάρχα,

Κύριε Δήμαρχε,

Κύριοι Πρόεδροι των συνδιοργανωτών φορέων,

Αγαπητοί Καλαβρυτινοί,

η Ιστορία επεφύλασσε πόνο, αίμα και μακρόσυρτο θρήνο για αυτόν τον μαρτυρικό τόπο που βίωσε ανείπωτη φρίκη. Οι μαρτυρίες των διασωθέντων, η αποκάλυψη ιστορικών στοιχείων και η μελέτη ποικίλων πηγών έχουν αποδώσει τα γεγονότα, και έχουν αναδείξει τις τελευταίες στιγμές των ανδρών που τόσο άδικα και απροσδόκητα έχασαν τη ζωή τους στον λόφο του Καπή στις 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ωστόσο, η σημερινή μέρα, η 14^η Αυγούστου, ήδη από το 1985 έχει θεσμοθετηθεί ως ημέρα μνήμης και τιμής για την Καλαβρυτινή μάνα, θύμα και ηρωίδα συνάμα της κτηνωδίας που διαπράχθηκε στην όμορφη τούτη κωμόπολη. Μνημόσυνο για την κάθε γυναίκα που έμεινε πίσω ολομόναχη να παλεύει για μια ζωή υπό νέους δυσβάσταχτους όρους. Μέσα σε λίγες ώρες η ίδια μαυροφορέθηκε δια βίου, ήταν μια ακόμα χήρα ανάμεσα σε τόσες άλλες και τα παιδιά της στο εξής θα ήταν “τα ορφανά”.

Το σκοτάδι που κάλυψε την πόλη των Καλαβρύτων σκέπασε και τις ψυχές όσων επέζησαν. Μέσα σε λίγες ώρες ο ορεινός παράδεισος έγινε τόπος ολοκαυτώματος. Πίσω από τις αδηφάγες φλόγες, χαμένες ζωές και περιουσίες, πυρπολημένες αναμνήσεις, μια ζωή στη λήθη. Είναι από κείνες τις στιγμές που αναρωτιέται κανείς πόσα μπορεί να αντέξει ο άνθρωπος!!

Οι γυναίκες των Καλαβρύτων έχασαν παιδιά, εγγόνια, αδέρφια και τους άντρες τους και έπρεπε να παλέψουν για μια ζωή μέσα στο πένθος. Οι μανάδες όφειλαν να προστατέψουν και να αναστήσουν τα ανήλικα παιδιά τους. Να μην τρελαθούν από τη συμφορά που απροσδόκητα τις σημάδεψε.

Η γιαγιά μου, Αρχοντούλα Σταθούλια, ήταν μια από αυτές τις γυναίκες που, ενώ δεν απασχόλησαν τις σελίδες της επίσημης Ιστορίας, ο χρόνος τούς αναγνώρισε ηρωικά χαρακτηριστικά.

Ο Αμερικανός φιλόσοφος, Andrew Bernstein, αποδίδει στους ήρωες τα εξής γνωρίσματα: ηθικό μεγαλείο, εξέχουσα ανδρεία και ικανότητα, δράση παρά τις αντιξοότητες, θρίαμβο σε τουλάχιστον πνευματική-ηθική μορφή .

Μα, τα είχε η γιαγιά μου όλα τούτα; Εκείνη ήταν μια ταπεινή αγράμματη γυναίκα, κόρη ιερέα, ασκημένη στην ολιγάρκεια. Είχε μια ευτυχισμένη οικογενειακή ζωή, έναν εργατικό σύζυγο- προστάτη των εννέα παιδιών της και την απλή ομαλή καθημερινότητα της εποχής. Ποτέ δεν είχε φανταστεί όσα η μοίρα της επεφύλασσε το πρωινό της Δευτέρας 13 Δεκεμβρίου. Την άτακτη φυγή από το σπίτι της, τον βίαιο εγκλεισμό στο σχολείο με τα επτά από τα εννιά παιδιά της- τα δύο μεγαλύτερα ήταν στην Αθήνα- και τον αποχωρισμό από τον άντρα της. Ο φόβος και το ένστικτο στη στιγμή την έκαναν να τραβήξει από το ρούχο τον πατέρα μου- ήταν ο μεγαλύτερος γιος της- καλώντας τον να μην την αφήσει μόνη με τα μικρότερα παιδιά.

Οι ώρες της αναμονής έμοιαζαν με αιώνα. Και το αποτέλεσμα; Το όμορφο δίπλο σπíti της καμένο, όλο το βίος κατεστραμμένο, ο άντρας της- ένα από τα θύματα του Ολοκαυτώματος- μια σορός τυλιγμένη σε μια παλιοκουβέρτα να τον σέρνει η ίδια και τα παιδιά της, για να τον θάψουν όπως όπως, να μην τον κατασπαράξουν τα όρνια και τα τσακάλια.

Οι επόμενες μέρες, οι επόμενοι μήνες κύλησαν μέσα στο μοιρολόι, την πείνα, την ανέχεια. Γειτονικά σπίτια που είχαν διασωθεί από την καταστροφή άνοιξαν τις πόρτες και τις αγκαλιές τους και για τα ορφανά της Αρχοντούλας. Αυτούς τους μήνες της περιπλάνησης από το ένα μέρος στο άλλο ο πατέρας μου θυμάται σαν τώρα το αδιάκοπο μοιρολόι που τον έκανε να βγαίνει έξω και να περνάει ώρες στο κρύο και το χιόνι, γιατί δεν άντεχε να ακούει τον σπαρακτικό θρήνο των χαροκαμένων γυναικών.

Με τον ερχομό της Άνοιξης η οικογένεια βρέθηκε σε συγγενείς στα Μαζείκα αλλά πόσο καιρό να μείνουν, πού να φιλοξενηθούν τόσα άτομα; Τον Ιούνιο επιστροφή στα Καλάβρυτα, διαμονή στο κτήριο της Αστυνομίας, μέχρι να φτιαχτεί μια πρόχειρη παράγκα στα ερείπια του κατεστραμμένου σπιτιού.

Μα τα βάσανα φαίνεται πως, όταν αρχίσουν, δεν έχουν τελειωμό. Ένα μήνα μετά, Ιούλιο του '44 μια ακόμα επιδρομή των Γερμανών επαναφέρει ολέθριες μνήμες. Ο φόβος για μια δεύτερη συμφορά έκανε τις γυναίκες να πάρουν άρον άρον τα παιδιά τους και να εγκαταλείψουν τα Καλάβρυτα αναζητώντας κάποιο ασφαλές μέρος. Η γιαγιά μου βάδισε χιλιόμετρα έχοντας αγκαλιά το στερνοπαιδί της, τον τρίχρονο γιο της. Από τα Καλάβρυτα στα Σουδενά και από κει στο Λαγοβούνι. Περιπλανήθηκε οκτώ μέρες, θέρισε ξένα χωράφια, για να εξασφαλίσει διαμονή και τροφή για τα παιδιά της, μέχρι να αποσυρθούν οι Γερμανοί από την περιοχή και να ησυχάσει πως δεν κινδυνεύουν.

Όταν η γιαγιά μου έφυγε από τη ζωή πλήρης ημερών το 1994, κατά την εξόδιο ακολουθία εδώ σ' αυτή την εκκλησία κάποια κυρία -ας με συγχωρέσει, δεν τη θυμάμαι- εκφωνώντας τον επικήδειο ξεδίπλωσε αναμνήσεις από εκείνες τις μέρες. *“Η Αρχοντούλα ήταν αρχόντισσα”,* είπε, *“και δε θα ξεχάσω πως μέσα στο βαρύ πένθος και το ατελείωτο μοιρολόγι των γυναικών εκείνη έβαζε τα παιδιά της στη σειρά και δίνοντας τον σκοπό τα παρότρυνε να χορεύουν”*. Η αγράμματη κόρη του ιερέα από ένστικτο καταλάβαινε ότι έπρεπε να αντισταθεί στον θάνατο που είχε κυκλώσει τον τόπο, αγωνιζόταν να μη χάσει το μυαλό της, θύμιζε στα παιδιά της ότι η ζωή είναι μπροστά και τους ανήκει. Έκτοτε, όταν ακούω γύρω μου να γίνεται λόγος για ψυχολογικά προβλήματα, μελαγχολία, κατάθλιψη και άλλα σοβαρότατα σημεία των καιρών μας, μειδιώ, πάντα θυμάμαι τη στάση της γιαγιάς και σκέφτομαι πως οι γυναίκες των Καλαβρύτων δεν είχαν την “πολυτέλεια” να επικαλεστούν, να εκφράσουν τα συναισθήματά τους ή και να κρυφτούν πίσω από αυτά. Χρέος τους ήταν να γίνουν ακλόνητος βράχος και σημείο αναφοράς για τα παιδιά τους. Να τους διδάξουν το καλό και το δίκαιο, να τα κάμουν χρήσιμους ανθρώπους στην κοινωνία. Να τους μάθουν να αγαπούν τον συνάνθρωπο, να μη λησμονούν αλλά και να μη μνησικακούν, να στοχάζονται και να προχωρούν στη ζωή με αξιοπρέπεια και περηφάνεια.

Και τα κατάφεραν. Η γιαγιά μου δεν επέτρεψε, παρά τη συμφορά που τη βρήκε, να την οικτίρουν. Πάλεψε με τον εαυτό της, έκανε την καρδιά της πέτρα και φρόντισε για το καλό των παιδιών της ακόμα και αν αυτό τα οδηγούσε μακριά της. Παρέδωσε στην κοινωνία εννιά παιδιά άξια, έντιμα, εργατικά με ήθος και αρχές που λάτρεψαν και λατρεύουν τον τόπο τους και με υψηλό αίσθημα αλληλεγγύης συνέδραμαν και υποστήριξαν από τις θέσεις ευθύνης που βρέθηκαν τους συντοπίτες τους.

Στην εποχή μας που γενικότερα οι ιδέες και οι λέξεις έχουν φτωχύνει, οι έννοιες ήρωας- ηρωισμός έχουν έντονα αμφισβητηθεί, ακριβώς γιατί επιδέχονται πλήθος ερμηνειών. Ίσως, γι' αυτό εν τέλει τις αποδίδουμε με κάποια σχετική ευκολία και ασφάλεια μόνο σε νεκρούς.

Η 13^η Δεκεμβρίου του '43 σε αυτό διαφέρει, καθώς έδωσε στην έννοια ηρωισμός μια διαφορετική διάσταση. Οι γυναίκες των Καλαβρύτων μπορεί να μην έπεσαν από το φονικό χέρι του εχθρού αλλά με ηθικό μεγαλείο πάλεψαν με την τραγική μοίρα τους και δε λύγισαν. Οι μανάδες αυτές που επάξια τιμούμε σήμερα έμειναν και κράτησαν ζωντανό τον τόπο τους, τίμησαν τους νεκρούς τους και εκπλήρωσαν το χρέος τους στη ζωή.

Σας ευχαριστώ.